

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَمَنْ فِي الْاَرْضِ
 اِلَّا مَنْ شَاءَ اللّٰهُ ثُمَّ نُفِخَ فِيْهِ اٰخَرٰى فَاِذَا هُمْ قِيٰمٌ يَنْظُرُوْنَ
 ﴿٦٨﴾ وَاشْرَقَتِ الْاَرْضُ بِنُوْرِ رَبِّهَا وَوُضِعَ الْكِتٰبُ وَجِئَ
 بِالنَّبِيِّۦنَ وَالشُّهَدَآءِ وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُوْنَ
 ﴿٦٩﴾ وَوَقَّيْتُ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ وَهُوَ اَعْلَمُ بِمَآ يَفْعَلُوْنَ
 ﴿٧٠﴾ وَسِيقَ الَّذِيۦنَ كَفَرُوْا اِلَىٰ جَهَنَّمَ زُمَرًاۙ حَتّٰىۙ اِذَا جَآءَهَا
 فُتِحَتْ اَبْوَابُهَا وَقَالَ لَّهُمْ خَزَنَتُهَا اَلَمْ يَآتِكُمْ رُسُلٌ
 مِنْكُمْ يَتْلُوْنَ عَلَيْكُمْ آيٰتِ رَبِّكُمْ وَيُنذِرُوْنَكُمْ
 لِقَآءِ يَوْمِكُمْ هٰذَا قَالُوْا بَلٰى وَ لٰكِن حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ
 عَلٰى الْكٰفِرِيۦنَ ﴿٧١﴾ قِيْلَ ادْخُلُوْا اَبْوَابَ جَهَنَّمَ خٰلِدِيۦنَ
 فِيْهَا فَبِئْسَ مَثْوٰى الْمُتَكَبِّرِيۦنَ ﴿٧٢﴾ وَسِيقَ الَّذِيۦنَ اٰتَقَوْا
 رَبَّهُمْ اِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًاۙ حَتّٰىۙ اِذَا جَآءَهَا وَفُتِحَتْ اَبْوَابُهَا
 وَقَالَ لَّهُمْ خَزَنَتُهَا سَلٰمٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوْهَا خٰلِدِيۦنَ
 ﴿٧٣﴾ وَقَالُوْا الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيۦ صَدَقْنَا وَعَدَهُۥ وَ اُوْرَثْنَا الْاَرْضَ
 نَتَّبِعُوْا مِنَ الْجَنَّةِ حَيْثُ نَشَآءُۙ فَنِعْمَ اَجْرُ الْعٰمِلِيۦنَ ﴿٧٤﴾

درس هشتم فرجام کار

در درس گذشته خواندیم که هنگام وقوع قیامت، چه حوادثی اتفاق می افتد و دادگاه عدل الهی، چگونه تشکیل می شود.

در این درس می خواهیم با بهره مندی از قرآن کریم و سخنان معصومان، سرانجام و سرنوشت انسان را تا جایگاه ابدی دنبال کنیم و دریابیم:

- ۱- زندگی نیکوکاران و گناهکاران در آخرت، چگونه است؟
- ۲- چه رابطه ای میان اعمال ما و نوع پاداش و جزای آخرت، وجود دارد؟

۱. ویژگی های جایگاه نیکوکاران (بهشت) را بنویسید.

۲. بهشت چند در دارد و هر کدام مخصوص چه کسانی است؟

۳. پیامبران و از یک در وارد بهشت می شوند. پاسخ: صدیقان

۱- جایگاه نیکوکاران

اینجا بهشت است! جایی که پس از پایان حسابرسی، نیکوکاران و رستگاران را به سوی آن راهنمایی می کنند. (بهشت آماده استقبال و پذیرایی از آنهاست و چون بهشتیان سر رسند، درهای آن را به روی خود گشوده می بینند.) بهشت هشت در دارد که بهشتیان از آن درها وارد می شوند. ۱ یک در مخصوص پیامبران و صدیقان، یک در مخصوص شهیدان و درهای دیگر برای گروه های دیگر است. ۲ از هر دری فرشتگان برای استقبال به سوی آنان می آیند. ۳ و به بهشتیان سلام می کنند. ۴ (می گویند: خوش آمدید؛ وارد بهشت شوید و برای همیشه در آن زندگی کنید. ۴ بهشتیان می گویند خدای را سپاس که به وعده خود وفا و این جایگاه زیبا را به ما عطا کرد.) ۵ (هریک از بهشتیان در درجه ای خاص از بهشت قرار می گیرند) ۱

هرچه دل هایشان تمنا کند و دیدگانشان را خوش آید، آماده می بینند. ۶ خدا را سپاس می گویند که حزن و اندوه را از آنان زدوده و از رنج و درماندگی، دور کرده است. ۷ علاوه بر این، بالاترین نعمت بهشت، یعنی (رسیدن به مقام خشنودی خدا) را ۵ برای خود می یابند و از این رستگاری بزرگ مسرورند. ۸

۶ (بهشتیان با خدا هم صحبت اند و به جمله «خدا یا! تو پاک و منزهی» مترنم اند.) ۶ بهشت برای آنان سرای سلامتی (دارالسلام) است! ۷ (یعنی هیچ نقصانی، غصه ای، ترسی، بیماری ای، جهلی، مرگ و هلاکتی، و خلاصه، هیچ ناراحتی و رنجی در آنجا نیست.) نعمت های دائمی آن هیچ گاه خستگی و سستی نمی آورد. در آنجا انسان همیشه شاداب و سرحال است و همواره احساس طراوت و تازگی می کند. دوستان و هم نشینان انسان در آنجا (پیامبران، راستگویان، شهیدان و نیکوکاران) ۸ و آنان چه نیکو هم نشینانی هستند. ۱۱

۱- کنز العمال، متقی هندی، ج ۱۴، ص ۴۵۱

۲- خصال، شیخ صدوق، باب هشناد، ص ۴۰۷

۳- سوره رعد، آیه ۲۳

۴- سوره زمر، آیه ۷۳

۵- سوره زمر، آیه ۷۴

۶- سوره زخرف، آیه ۷۱

۷- سوره فاطر، آیات ۳۴ و ۳۵

۸- سوره توبه، آیه ۷۲

۹- سوره یونس، آیه ۱۰

۱۰- سوره انعام، آیه ۱۲۷

۱۱- سوره نساء، آیه ۶۹

۴. فرشتگانی که به استقبال بهشتیان می آیند به آن ها چه می گویند؟

۵. بالاترین نعمت بهشت، که بهشتیان از آن مسرورند کدام است؟

۶. نیکوکاران در بهشت با چه کسی هم صحبت اند و به چه جمله ای مترنم اند؟

۷. بهشت برای بهشتیان، سرای سلامتی یا دار السلام است این جمله به چه معناست؟

۸. دوستان و هم نشینان انسان در بهشت چه کسانی هستند؟

۹ (زنان و مردان بهشتی در زیباترین و جوان‌ترین صورت و قیافه در بهشت به سر می‌برند. زندگی آنان سرشار از عشق، لذت و سرور است) همسران بهشتی خوش‌رفتار و زیبارو، جوان و شاداب، پاک و طاهر، خوش و خرم، پیوسته عاشق و خرسند از همسر خود هستند. ۲۱

تدبیر

با تدبیر در ترجمه آیات زیر بگویید که اگر ما هم بخواهیم در زمره بهشتیان باشیم باید در دنیا چگونه زندگی کنیم؟

■ امروز روزی است که راستی راستگویان به آنها سود بخشد، برای آنها باغ‌هایی از بهشت است.

سوره مائده، آیه ۱۱۹

■ و شتاب کنید برای رسیدن به آموزش پروردگارتان و بهشتی که وسعت آن، آسمان‌ها و زمین است و برای متقیان آماده شده است؛ همان‌ها که در زمان توانگری و تنگدستی، انفاق می‌کنند و خشم خود را فرو می‌برند و از خطای مردم می‌گذرند و خدا نیکوکاران را دوست دارد. و آنها که وقتی مرتکب عمل زشتی می‌شوند، یا به خود ستم می‌کنند، به یاد خدا می‌افتند و برای گناهان خود طلب آموزش می‌کنند.

سوره آل عمران، آیات ۱۳۵-۱۳۲

■ و آنها که امانت‌ها و عهد خود را رعایت می‌کنند و آنها که به راستی ادای شهادت کنند و آنها که بر نماز مواظبت دارند، آنان در باغ‌های بهشتی گرامی داشته می‌شوند.

سوره معارج، آیات ۳۵-۳۲

۱. راستگویی ۲. پرهیزگار بودن ۳. انفاق کردن ۴. فرو بردن خشم
۵. چشم پوشی از خطای مردم ۶. طلب آموزش برای گناهان ۷. امانتداری ۸. وفای به عهد
۹. توجه و اهمیت دادن به انجام نماز

۱- سوره واقعه، آیات ۲۲ تا ۲۴ و ۳۵ تا ۳۷؛ سوره الرحمن، آیات ۷۰ تا ۷۷
 ۲- برای اطلاع بیشتر از ویژگی‌های بهشت به جلد ۱۰ معادشناسی از علامه حسینی تهرانی و کتاب «معاد» استاد قرائتی مراجعه کنید.

جایی که در آن ملال و دلزدگی نیست

ممکن است این سؤال برای برخی پیش آید که آیا زندگی کردن تا ابد در بهشت موجب خستگی و دلزدگی بهشتیان نخواهد شد؟

منشأ این سؤال مقایسه لذت‌های بهشتی با لذت‌های دنیوی است و اینکه لذت‌های دنیوی پس از مدتی تکراری و خسته کننده می‌شوند. خوب است بدانیم علت اینکه لذت‌های دنیا بعد از مدتی تکراری و خسته کننده می‌شوند این است که :

اولاً دامنه لذات مادی محدود است و در برابر روح بی‌نهایت طلب و بلندپرواز انسان نمی‌تواند برای مدت طولانی ارزش خود را حفظ کند. برای همین حتی ثروتمندترین افراد نیز پس از مدتی از زندگی یکنواخت خود خسته می‌شوند. اما نعمت‌ها و لذات بهشتی پایان‌ناپذیر است و بدون هیچ حدی در اختیار بهشتیان است.

ثانیاً از آنجا که روح انسان متعلق به خداست و تنها با او آرام می‌گیرد، مدام در تلاش برای رسیدن به اوست و از همین رو هیچ هدف یا لذتی نمی‌تواند برای همیشه او را به خود مشغول سازد. از این رو، آنان که از خدا دور افتاده‌اند، مدام از این هدف به آن هدف و از این لذت به آن لذت دیگر روی می‌آورند تا مگر آرام و قرار گیرند، اما چون گمگشته خود را در هیچ یک نمی‌یابند، نمی‌توانند برای همیشه خود را با آن سرگرم کنند. اما در بهشت، انسان خواسته حقیقی و گمگشته درونی خویش که همان لقای پروردگار است را، می‌یابد و با او آرام می‌گیرد و دیگر به هیچ رو خواستار تغییر این وضعیت و دگرگونی در آن نیست؛ زیرا در نهایت آرامش به سر می‌برد و روح بی‌نهایت طلب او از مواهب پایان‌ناپذیر بهشت برخوردار است. قرآن کریم می‌فرماید :

خَالِدِينَ فِيهَا لَا يَبْغُونَ عَنْهَا حِوَالًا
در آن [بهشت ابدی] جاویدان‌اند و خواستار
هیچ گونه دگرگونی نیستند.^۱

۱- سوره کهف، آیه ۱۰۸

۱۰. پس از پایان محاکمه قیامت، دوزخیان را چگونه به سمت جهنم می برند؟

۱۱. چرا آتش جهنم از درون جان جهنمیان زبانه می کشد؟

۱۲. پس از بلند شدن ناله ی حسرت دوزخیان چه می گویند؟

۲- جایگاه دوزخیان

۱۰ (پس از پایان محاکمه، دوزخیان گروه گروه به سوی جهنم رانده می شوند^۱ و درحالی که در غل و زنجیر

بسته شده اند، در جایگاهی تنگ افکنده می شوند)^{۱۰۲}

آتش جهنم، بسیار سخت و سوزاننده است^{۱۱} (این آتش حاصل عمل خود انسان هاست و برای همین،

از درون جان آنها شعله می کشد)^{۱۱۳}

در این حال، ناله حسرت دوزخیان بلند می شود و می گویند^{۱۲} (ای کاش خدا را فرمان می بردیم و پیامبر

او را اطاعت می کردیم. ^۴ ای کاش فلان شخص را به عنوان دوست خود انتخاب نمی کردیم. او ما را از

یاد خدا بازداشت. ^۵ دریغ بر ما، به خاطر آن کوتاهی هایی که در دنیا کردیم!)^{۱۲۶}

۱۴ (آنان به خداوند می گویند: پروردگارا شقاوت بر ما چیره شد و ما مردمی گمراه بودیم. ما را از اینجا

بیرون بر که اگر به دنیا بازگردیم، عمل صالح انجام می دهیم.^۷

پاسخ قطعی خداوند این است که آیا در دنیا به اندازه کافی به شما عمر ندادیم تا هرکس می خواست به

راه راست آید؟ ^۸ ما می دانیم اگر به دنیا بازگردید، همان راه گذشته را پیش می گیرید.)^{۱۴۹}

آنان گاهی دیگران را مقصر می شمارند و می گویند^{۱۵}: شیطان و بزرگان و سرورانمان سبب گمراهی ما

شدند. ^{۱۰} شیطان می گوید من فقط شما را فراخواندم و شما نیز مرا پذیرفتید. مرا ملامت نکنید، خود را

ملامت کنید. ^{۱۱} به نگهبانان جهنم رو می آورند تا آنها برایشان از خداوند تخفیفی بگیرند؛ ولی فرشتگان

می گویند: مگر پیامبران برای شما دلایل روشنی نیاوردند؟ آنان می گویند: بلی! فرشتگان نیز تقاضای

آنها را نمی پذیرند و درخواستشان را بیجا می دانند.^{۱۲}

تدبیر

ترجمه آیات صفحه بعد به توصیف برخی از ویژگی های جهنمیان می پردازد. با تدبیر در آنها بیان

کنید که چه زمینه هایی می تواند شما را به سوی جهنم بکشاند؟ آنها را بیابید و برنامه ای برای از بین

بردن آن زمینه ها تنظیم کنید.

۳- سوره همزه، آیات ۴ تا ۷

۲- سوره فرقان، آیه ۱۳

۱- سوره زمر، آیه ۷۱

۶- سوره انعام، آیه ۳۱

۵- سوره فرقان، آیات ۲۸ و ۲۹

۴- سوره احزاب، آیه ۶۶

۹- سوره انعام، آیه ۲۸

۸- سوره فاطر، آیه ۳۷

۷- سوره مؤمنون، آیات ۱۰۶ و ۱۰۷

۱۲- سوره غافر، آیات ۴۹ و ۵۰

۱۱- سوره ابراهیم، آیه ۲۲

۱۰- سوره احزاب، آیه ۶۷

۱۳. حسرت دوزخیان، معلول و نتیجه چیست؟ پاسخ: ۱. عدم فرمانبرداری از خدا و پیامبرش ۲. انتخاب دوست بدی که

موجب فراموشی خدا شد ۳. کوتاهی هایشان در دنیا

۱۴. دوزخیان در جهنم چه درخواستی از خداوند می کنند؟ پاسخ خداوند به درخواستشان چیست؟

۱۵. دوزخیان چه کسانی را سبب گمراهی خود معرفی می کنند؟

۱۶. درخواست دوزخیان از نگهبانان جهنم چیست؟ پاسخ: گرفتن تخفیف عذاب از خداوند برایشان

۱۷. چرا فرشتگان نگهبان جهنم درخواست دوزخیان برای تخفیف عذابشان را بیجا می دانند؟ پاسخ: به علت فرستادن

پیامبران با دلایلی روشن برای شان.

۱۸. رابطه‌ی میان عمل و پاداش و کیفر چند گونه است نام ببرید و هر کدام را توضیح دهید؟

شکل دوم سوال ۱۸: رابطه‌ی میان عمل و جزای آن چند گونه است نام ببرید و هر کدام را توضیح دهید؟

۱۹. در کدام رابطه‌ی میان عمل و پاداش و کیفر، با وضع قوانین جدید رابطه‌ها تغییر می‌کند؟ پاسخ: رابطه‌ی قرار دادی

۲۰. تناسب میان جرم و کیفر در کدام رابطه باید باشد، تا عدالت برقرار گردد؟ پاسخ: قراردادی

■ جهنمیان می‌گویند: ما در دنیا نماز نمی‌خواندیم و از محرومان دستگیری نمی‌کردیم؛ همراه بدکاران غرق در معصیت خدا می‌شدیم و روز رستاخیز را تکذیب می‌کردیم.

سوره مدثر، آیات ۴۷-۴۰

■ برای کسانی که کارهای زشت انجام دهند و هنگامی که مرگ یکی از آنها فرارسد می‌گوید: الان توبه کردم، توبه نیست و اینها کسانی هستند که عذاب دردناکی برایشان فراهم کردیم.

سوره نساء، آیه ۱۸

■ (جهنمیان) پیش از این (در دنیا) مست و مغرور نعمت بودند و بر گناهان بزرگ اصرار می‌ورزیدند.

سوره واقعه، آیات ۴۶-۴۵

۱. نماز نخواندن
۲. یاری نکردن محرومان
۳. همراهی با بدکاران در انجام گناه
۴. تکذیب روز رستاخیز
۵. انجام کارهای زشت
۶. به تاخیر انداختن توبه تا هنگام مرگ
۷. مست و مغرور نعمت دنیا
۸. اصرار بر انجام گناهان بزرگ

رابطه‌ی میان عمل و پاداش و کیفر

از سؤال‌های قابل توجه این است که رابطه‌ی اعمال دنیایی با جزا و پاداش اخروی چگونه است؟
رابطه‌ی میان عمل و جزای آن، سه گونه است:

۱۸ (۱) - قراردادی: گاهی پاداش و کیفر براساس مجموعه‌ای از قراردادها تعیین می‌شود؛ مانند اینکه اگر کارگر در طول روز، کار معینی را انجام دهد، دستمزد مشخصی در برابر آن کار دریافت می‌کند. همچنین اگر کسی مرتکب جرمی شود، مطابق با قوانین و مقررات به پرداخت جریمه نقدی یا زندان و نظایر آن محکوم می‌شود. رابطه‌ی میان آن کارها و این گونه پاداش‌ها و کیفرها، یک رابطه‌ی قراردادی است و انسان‌ها می‌توانند با وضع قوانین جدید این رابطه‌ها را تغییر دهند؛ برای مثال، اگر کیفر جرمی زندان است، آن را به پرداخت جریمه نقدی تبدیل کنند. آنچه در اینجا اهمیت دارد، تناسب میان جرم و کیفر است تا عدالت برقرار گردد.

۱۸ (۲) - طبیعی: گاهی پاداش و کیفر، محصول طبیعی خود عمل است و انسان‌ها نمی‌توانند آن را تغییر دهند، بلکه باید خود را با آن هماهنگ کنند و با آگاهی کامل از آن برنامه‌ی زندگی خود را تنظیم و سعادت زندگی خویش را تأمین کنند؛ مثلاً اگر کسی سیگار بکشد، به امراض گوناگونی مبتلا می‌شود) ۱۸

۲۱. در « رسیدن به علم و آگاهی فرد اهل مطالعه » و « تندرست و سلامت بودن فرد ورزشکار » به ترتیب کدام

رابطه ی میان عمل و پاداش و کیفر برقرار است؟ پاسخ: طبیعی - طبیعی

۲۲. کدام نوع رابطه ی میان عمل و پاداش و کیفر عمیق تر و کامل تر است؟ پاسخ: تجسم عمل

می شود. همچنین اگر کسی اهل مطالعه و تحقیق باشد، به طور طبیعی به علم و آگاهی دست می یابد یا اگر روزانه ورزش کند، به سلامت و تندرستی خود کمک کرده است.

۳- تجسم عمل: نوع دیگری از رابطه میان عمل و پاداش و کیفر وجود دارد که عمیق تر و کامل تر

از دو نوع قبلی است. همان طور که در بحث از نامه عمل دیدیم، آنچه انسان با خود به قیامت می برد،

باطن اعمالی است که اکنون در این دنیا قابل مشاهده نیست. (هر عملی یک جنبه ظاهری و یک جنبه

باطنی دارد. جنبه ظاهری بعد از عمل از بین می رود؛ اما جنبه باطنی هرگز از بین نمی رود و در روح هر

انسانی باقی می ماند.) بنابراین (هر عملی که ما در زندگی دنیوی انجام می دهیم، حقیقت و باطن آن عمل

در جهان آخرت به صورت زشت یا زیبا، لذت بخش یا دردآور مجسم می شود و انسان خود را در میان

باطن اعمال خود می بیند.) پس آنچه در روز قیامت به عنوان پاداش یا کیفر به ما داده می شود، عین عمل

ماست. به عنوان مثال، کسی که ربا می خورد و یا مال یتیمی را به ناحق تصاحب می کند، اگر باطن و

چهره واقعی عمل او در همین دنیا برملا شود، همگان خواهند دید که او در حال خوردن آتش است.) اما

در دنیا آتش آشکار نمی شود و هنگامی که او وارد جهان آخرت می شود و پرده ها کنار می رود، حقیقت

و باطن عمل عیان می گردد و آتش از درون او زبانه می کشد.

◀ پیام کلی: اشاره به تجسم عمل در قیامت

کسانی که می خورند

إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ

◀ جنبه ظاهری عمل در دنیا

اموال یتیمان را از روی ظلم

أَمْوَالِ الْيَتَامَى ظُلْمًا

جز این نیست که آتشی در شکم خود فرو می برند

إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا

◀ تجسم عینی و باطنی عمل خوردن مال یتیم: به فرو بردن آتش در شکم

و به زودی در آتشی فروزان در آیند.

و سَيَصْلُونَ سَعِيرًا

◀ جزای خوردن مال یتیم: افتادن در آتش فروزان

رسول خدا ﷺ در ضمن نصایحی که به یکی از یاران خود می کرد، فرمود:

«برای تو ناچار هم نشینی خواهد بود که هرگز از تو جدا نمی گردد و با تو دفن می شود... آنگاه آن

هم نشین در رستخیز با تو برانگیخته می شود و تو مسئول آن هستی. پس دقت کن، هم نشینی که انتخاب

می کنی، نیک باشد؛ زیرا اگر او نیک باشد، مایه انس تو خواهد بود و در غیر این صورت، موجب

وحشت تو می شود. آن هم نشین، کردار توست.»^۲

◀ پیام حدیث: اشاره به تجسم عمل در قیامت

۲۳. هر عمل چند جنبه دارد آن ها را نام برده و توضیح دهید؟

۲۴. آنچه در روز قیامت به عنوان پاداش یا کیفر به ما داده می شود چگونه است با ذکر مثالی توضیح دهید؟

بنابراین در عرصه قیامت، تصویر اعمال انسان یا گزارشی از عمل انسان نمایش د^{۲۴} (خیر بلکه خود عمل نمایان می شود و هر کس عین عمل خود را می بیند) ۲۴

بیشتر بدانیم

چهار رفیق

تاجری چهار رفیق صمیمی داشت. از میان آنها، رفیق چهارم را بیشتر از همه دوست داشت. تاجر با خرید هدایای فراوان، دوستی خود را به او ابراز می کرد و با احترام بسیار با وی رفتار می نمود. او بهترین هر چیز را برای این دوست خود کنار می گذاشت.

تاجر، رفیق سومش را هم دوست داشت؛ چنان که همه جا به داشتن چنین رفیقی افتخار می کرد و همواره وی را به دیگران نشان می داد؛ اما ترسی همواره بر دل تاجر بود که مبادا او ترکش کند و به سراغ رفاقت با دیگران برود.

رفیق دوم تاجر خیلی قابل اعتماد و صبور بود. تاجر هرگاه با مشکلی روبه رو می شد به سراغ او می رفت و او هم به تاجر اعتماد به نفس می داد و موجب دلگرمی او می شد.

رفیق اول تاجر، فردی بسیار وفادار بود. اما مرد تاجر به ندرت به او توجه می کرد و پاسخ محبت های بی دریغ او را می داد.

روزی، تاجر به شدت بیمار شد و دریافت که رفتنی است. زندگی مرفه و اشرافی خود را از جلوی چشمانش گذراند و با خود گفت: اگرچه در این دنیا چهار دوست صمیمی دارم؛ اما اگر بمیرم تنهای تنها خواهم شد.

از این رو، رفقاییش را به نزد خود فراخواند. ابتدا رو به رفیق چهارم خود کرد و گفت: من در این دنیا بیش از حد تو را دوست داشتم و برای تو بهترین ها را فراهم کردم؛ حالا که من در حال مرگ هستم، آیا با من می آیی و مرا در این سفر همراهی می کنی؟

رفیق چهارم گفت: به هیچ وجه، و راه خود را گرفت و رفت.

با دلی شکسته درخواستش را با رفیق سومش در میان گذاشت؛ اما او هم بلافاصله گفت: نه، نمی توانم. تصمیم دارم پس از مرگت با کس دیگری طرح رفاقت بریزم.

تاجر رو به رفیق دومش کرد و مصرانه گفت: من هرگاه کمک خواسته ام، تو یاورم بوده ای. آیا این بار هم مرا یاری می کنی؟

رفیق دوم با ناراحتی گفت : این بار نمی توانم؛ اما برای تو هر هفته خیرات می دهم و طلب آموزش می کنم.

حرف های رفیق دوم مانند صاعقه، قلب رنجور تاجر را درید و ویران کرد.
ناگاه ندایی شنید : من با تو می آیم، من تو را همراهی می کنم، هر جا که بروی با توام.
تاجر گریست؛ این صدای رفیق اولش بود که تکیده و رنجور در گوشه ای نشسته بود. تاجر با شرمساری دست نحیف او را گرفت و گفت : حالا می فهمم که باید در تمام این مدت، قدر تو را می دانستم و همه دارایی ام را به پای تو می گذاشتم.

این داستان واقعی زندگی همه ما انسان هاست :
رفیق چهارم ما، جسم ما است که همه چیز را برای زیبایی و تغذیه او صرف می کنیم؛ اما پس از مرگ، خیلی زود ما را ترک می کند.
رفیق سوممان، ثروت و اموال ماست. وقتی ما می میریم، بلافاصله به دیگران می رسد.
رفیق دوم ما، خانواده، فرزندان و دوستان ما هستند که به رغم نزدیکی و همراهی با ما در زمان حیات، پس از مرگ فقط تا قبر ما می توانند بیایند.
و رفیق اول ما، که ما آن را فراموش کرده ایم و در پی کسب ثروت و رفاه و لذایذ جسمانی، هیچ گاه به فکرش نبوده ایم و فقط اوست که ما را در این سفر، همراهی می کند. او کسی نیست جز...

پاسخ ۱: به دلیل اینکه مجازات ها خود اعمال فرد در دنیا هستند که در آخرت شکل حقیقی شان آشکار می شود مثل خوردن مال یتیم که در آخرت به شکل خوردن آتش ظاهر می شود. پس هیچ ظلمی صورت نمی گیرد

اندیشه و تحقیق

- ۱- چرا در کیفر و مجازات اخروی ظلم راه ندارد؟
- ۲- چه تفاوت هایی میان ویژگی های آخرت با دنیا و برزخ وجود دارد؟ آن تفاوت ها را در جدولی مانند جدول زیر تنظیم کنید.

شماره	دنیا	برزخ	آخرت
۱	دنیا پایان پذیر است	برزخ پایان پذیر است	آخرت پایان ناپذیر است
۲	محل عمل است پرونده عمل باز است	محل عمل نیست پرونده عمل به وسیله اعمال ما تاخر باز است	محل عمل نیست پرونده عمل بسته است
۳	آگاهی انسان محدود است	آگاهی انسان نسبت به اعمال بالا	آگاهی انسان نسبت به اعمال بالاتر می رود
۴	امکان ظلم یا فریبکاری در محاکمه وجود دارد.	همه منتظر دادگاه الهی روز قیامت هستند	امکان ظلم یا فریبکاری در محاکمه وجود ندارد.

۳- رسول خدا ﷺ فرمود: «الْدُنْيَا مَرْزَعَةُ الْآخِرَةِ».

یک کشاورز ماهر برای اینکه زراعت پر محصولی داشته باشد، پنج شرط را رعایت می کند:

- ۱- زمین مناسب انتخاب می کند.
 - ۲- بذر سالم تهیه می کند.
 - ۳- زمین را به موقع آبیاری و از کودهای مناسب استفاده می کند.
 - ۴- زمین را از علف های هرز، پاک می کند.
 - ۵- مواظب است که آفات و حیوانات به کشت او ضرر نرسانند.
- اگر «دل» بهترین و مناسب ترین زمین برای کشت محصول آخرت است، چهار شرط دیگر کدام اند؟

۱- بذر سالم همان استعداد ها و گرایش های پاک است

۲- آبیاری و تغذیه مناسب همان انجام اعمال نیک است

۳- پاک کردن از علف های هرز همان پاک شدن از گناهان به وسیله ی توبه است

۴- محافظت در برابر آفات و حیوانات همان مراقبت و محاسبه ی نفس و جلوگیری از وسوسه شیطان و نفس

اماره و دوستان ناباب و ... است

۱- تیبیه الخواطر، ورام بن ابی فراس، ج ۱، ص ۱۸۳

فرزند آخرت باش

حضرت علی علیه السلام:

آگاه باشید! دنیا به سرعت پشت کرده و از آن جز باقی مانده اندکی از ظرف آبی که آن را خالی کرده باشند، نمانده است. به هوش باشید که آخرت به سوی ما می آید. دنیا و آخرت، هر یک فرزندانانی دارند. بکوشید از فرزندان آخرت باشید، نه دنیا. زیرا در روز قیامت هر فرزندی به پدر و مادر خویش باز می گردد. امروز هنگام عمل است و حسابی در کار نیست و فردا روز حسابرسی است و عملی در کار نیست.

نهج البلاغه، خطبه ۴۲

فقط یک بار!

فقط یک بار به دنیا می آیی،

فقط یک بار خداوند زندگی را به تو هدیه می کند؛

اما، در سرایی دیگر همواره خواهی بود؛

اگر این فرصتِ یک باره را از دست دهی،

چه خواهی کرد؟

مخاطب	انتشارات	نویسنده	نام کتاب
دانش آموز / معلم	کانون اندیشه جوان	محمد شجاعی	تجسم عمل و شفاعت